

II. CONCLUSIE EN SAMENVATTING

Deze vijfde editie van de Brusselse Welzijnsbarometer beschijft de recente evolutie van de armoede in het Brussels Gewest. Het is een beleidsondersteunend instrument en heeft als eerste doelstelling het Brussels parlement te ondersteunen bij het debat inzake de strijd tegen de armoede in het Brussels Gewest.

Een groot aandeel van de Brusselaars leeft in financiële moeilijkheden. Meer dan één op vier Brusselaars moet zien rond te komen met een inkomen onder armoederisicogrens (€ 878 per maand voor een alleenstaande).

Armoede is het sterkst geconcentreerd in de grote Belgische steden. Het is dan ook niet geheel verwonderlijk dat Brussel, stedelijk gebied, het gewest is met het grootste percentage van de bevolking onder de armoederisicogrens. Verschillende indicatoren wijzen op een grotere concentratie van armoede in het Brussels Gewest in vergelijking met de Vlaamse steden Antwerpen en Gent, maar die kleiner is dan in Luik en Charleroi.

De belangrijkste oorzaak van de grote financiële kwetsbaarheid van de Brusselse bevolking moet gezocht worden in het hoge aantal Brusselaars dat geen inkomen heeft uit arbeid. Ongeveer 30 000 Brusselse huishoudens zijn aangewezen op een leefloon of equivalent leefloon van het OCMW, meer dan 90 000 Brusselaars ontvangen een werkloosheidsuitkering en 11 500 ouderen ontvangen een inkomensgarantie voor ouderen.

Deze uitkeringen zijn te laag en bieden onvoldoende inkomensbescherming om menswaardig te leven. Ondanks recente inspanningen blijven heel wat minimumuitkeringen onder de armoederisicogrens. De minima voor werklozen en het leefloon stegen met 4 %, maar blijven onder de armoederisicogrens. De minimumpensioenen en de inkomensgarantie voor ouderen werden opgetrokken tot net boven de armoederisicogrens.

De inschakeling op de arbeidsmarkt blijft zeer moeilijk verlopen voor heel wat Brusselaars. De Brusselse tewerkstellingsgraad blijft onder het niveau van het land en van Vlaanderen en is ver verwijderd van het niveau van de Europese doelstelling. Men mag bovendien niet uit het oog verliezen dat tewerkstelling en een inkomen uit arbeid niet voor iedereen volstaan om uit financiële armoede te blijven

of te geraken. Ongeveer een tiende van de Brusselse werkende bevolking heeft een inkomen onder de armoederisicogrens.

De Brusselse werkloosheidsgraad blijft dubbel zo hoog als in het land. Ondanks een daling van het aantal werkzoekenden bij de min 25-jarigen tussen 2006 en 2008, blijft deze groep het meest kwetsbaar. Eén derde van de jongvolwassen Brusselaars die zich aanbieden op de arbeidsmarkt is werkloos. De positieve signalen in de vorige welzijnsbarometer in verband met de inschakeling van jongeren op de arbeidsmarkt worden teniet gedaan door de recente evolutie van de werkloosheidsstatistiek ten gevolge van de crisis. Brussel heeft in augustus 2009 voor de eerste keer in 20 jaar de kaap van 100 000 werklozen overschreden.

Voor heel wat mensen is de werkloosheid niet tijdelijk, maar een situatie die langere tijd duurt. Het aantal werkzoekenden met een inactiviteitsduur van minstens 5 jaar blijft stijgen. De langdurige werkloosheidsgraad (> 1 jaar) is veel hoger in het Brussels Gewest dan in de rest van het land.

Een laag opleidingsniveau is een belangrijke drempel om toegang te vinden tot de arbeidsmarkt, in het bijzonder in het Brussels Gewest. De uitsluiting van mensen met een laag opleidingsniveau is tweemaal zo groot op de Brusselse arbeidsmarkt als in het hele land. De schoolachterstand en het lage opleidingsniveau van de jonge Brusselaars is dan ook bijzonder onrustwekkend. De helft van de jongeren in het secundair onderwijs heeft minstens één jaar schoolse vertraging. In het 5e leerjaar TSO is de schoolachterstand opgelopen tot 8 op de 10 leerlingen, in het BSO zelfs tot 9 op 10. Het aandeel vroegtijdige schoolverlaters (zonder diploma hoger secundair onderwijs) is veel hoger in het Brussels Gewest dan in de rest van het land. Van de Brusselse jongere werklozen heeft 44 % de school vroegtijdig verlaten.

Het aandeel gerechtigden op een OCMW-uitkering is bijna driemaal zo hoog in Brussel als in het hele land. Zowel bij de jongeren als bij de oudere actieve bevolking is het aantal OCMW-steungerechtigden opnieuw gestegen tussen 2007 en 2008. Het aandeel jongeren met een uitkering van het OCMW ligt opvallend hoog in de meeste steden (9,4 % bij de Brusselse 18-19 jarigen en 7,5 % bij de Brusselse 20-24 jarigen) en nam bovendien nog toe

tussen 2007 en 2008. Sinds de tweede jaarhelft van 2008 steeg het aantal leefloongerechtigden gevoelig in alle grote steden en in het land.

Financiële kwetsbaarheid heeft gevolgen op tal van andere domeinen van het dagelijks leven.

Ongeveer een tiende van de Brusselse bevolking heeft achterstallige betalingen voor basisvoorzieningen. 40 % van de Brusselaars kunnen zich zelfs niet één week vakantie weg van huis veroorloven. Het gezondheidskapitaal van mensen die in armoede leven, wordt vroegtijdig aangetast.

De toegang van de huisvestingsmarkt wordt almaar meer problematisch. Tussen januari 2008 en januari 2009 kwamen er in Brussel slechts 12 sociale woningen bij terwijl het aantal huishoudens op de wachtlijst met 4 000 steeg. Een alleenstaande met een leefloon moet meer dan de helft van zijn of haar inkomen spenderen aan de huur van een appartement zonder slaapkamer en zonder basiscomfort op de private huurmarkt.

Iets meer dan een derde van alle Brusselse kinderen en jongeren groeien op in een gezin zonder inkomen uit arbeid. 28 % van de Brusselse baby's in 2007 werden geboren in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. Deze kinderen hebben 2 keer meer kans om dood geboren te worden of te sterven in de eerste levensmaand dan kinderen in een huishouden met 2 inkomens uit arbeid.

Eenoudergezinnen zijn erg kwetsbaar: ze worden het zwaarst getroffen door (langdurige) werkloosheid, 60 % van de kinderen en jongeren in een éénoudergezin groeien op in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. 17 % van de baby's werden in 2007 geboren bij een alleenstaande moeder, ongeveer een kwart van de Brusselse kinderen en jongeren groeit op in een eenoudergezin.

De sociale ongelijkheid binnen het Gewest blijft zeer uitgesproken. De 10 % hoogste belastingsaangiften zijn goed voor 35 % van het totaal belastbaar inkomen. Het gemiddeld inkomen per aangifte is twee maal lager in de armste gemeente in vergelijking met de rijkste gemeente.

Deze vaststellingen zijn verontrustend in een periode van demografische groei, toenemende verjonging en versterking van het internationaal karakter.

De uitdagingen inzake onderwijs en vorming, huisvesting, tewerkstelling, gezinsbeleid en sociale cohesie worden almaar groter ...

Meer dan ooit lijkt het ontwikkelen en uitvoeren van een transversaal armoedebestrijdingsbeleid in het Brussels Gewest noodzakelijk.